

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ

ԵՍ ԱՆՈՐ ՏԵՂՆ ԸԼԼԱՅԻ, ԱՅՆՊԷՍ ԶԷԻ ԸՆԵՐ, ԱՅՍՊԷՍ ԿԸՆԷԻ.

Մարգկային ընկերութեան զարմանալի երեւոյթներէն մէկն այս է որ գրեթէ ամէն մարդ կամաւ կմոռնայ իւր վիճակը, պաշտօնը, բանը գործը, եւ ուրիշի գործերուն կուզէ խառնուիլ, ուրիշի սխալը բռնել, ուրիշի խելք սովբեցնել, շատ անգամ միտքը դնելով թէ ինքը գիմացինէն աւելի շիտակ կմտածէ ու աղէկ կվարուի. Աւելի ալ զարմանալին այս է որ ոմանք գոհ չեն լինիր՝ իրենց մտքէն միայն անցընելով այսպիսի դատողութիւններ, այլ եւ շատ անգամ բերնով կըսեն, քաղաքավարութեան կանոնն ալ մոռնալով. «Ես անոր տեղն ըլլայի, այսպէս կամ այնպէս կընէի. — Ես Թագաւորին տեղն ըլլայի, այն մարդը ամենեւին չէի ազատեր, հապա մէկէն կախել կուտայի, գլուխը կկտրէի, Սիպիր կըջէի, կամ թէ օրէնք կգնէի որ... հրաման մը կհանէի որ... — Ես կաթուղիկոսին տեղն ըլլայի, եկեղեցականներուն հետ այսպէս կվարուէի... — Ես այս անուն իշխանին տեղն ըլլայի, այս ինչ մարդուն այսպէս կըսէի... — Ես այն մարդուն հարստութիւնը ունենայի, 500 կամ 1000 աշակերտի Դպրոց մը կշինէի, կամ թէ Սողոմոնի տաճարին պէս եկեղեցի մը կկանգնէի, Սաղաթեւան կտակին մեծագործութիւնները այժմէն այս կամ այն կերպով կկատարէի, ազբաններուն այսքան ողորմութիւն կընէի» եւ այլն եւ այլն. Այսպէս ահա ամէն մարդ պատրաստ է ուրիշին ընելիքը ինքը կատարելու, ուրիշին տեղը բռնելու:

Հիմա դու հարցուր թէ այն Թագաւորը, այն կաթուղիկոսը, առաջնորդը, իշխանը, հարուստը կամ որ եւ իցէ մարդ՝ որոյ տեղը ես ըլլայի կըսեն, արդեօք մտքերէն կան-

ցընեն թէ իրենք ալ քու տեղը ըլլային: — Շատ կարելի է. բայց գիտես ինչ կլինէր իրենց առաջին ըսելիքը՝ առանց իրենց տեղը կամ պաշտօնը քեզի տալու. — Ես թէ որ քու տեղը ըլլայի, կըսէին քեզի, ուրիշի բանին գործին չէի խառնուեր ամենեւին: Եւ կարծեմ թէ իրաւունք ունին. ինչո՞ւ համար. — վասն զի աղէկ գիտեն որ իրենք իրենց պաշտօնէն ստիպուած են ուրիշներու գործին խառնուելու, եւ կտեսնեն թէ որքան աւելորդ հոգ, անտանելի աշխատութիւն եւ անդադար գլխացաւ կըաշեն անոր համար. եւ որքան ալ ատեն ատեն գոհ երեւան եւ ուրախ՝ իրենց մեծութեանը, փառքին, իշխանութեանը, հարստութեանը, անկարօտութեանը վրայ, դարձեալ շատ անգամ երանի կուտան ոչ միայն հասարակ մարդկանց, այլ եւ իրենց հպատակներուն, սպասաւորներուն, ծառաներուն, որ ազատ են իրենց քաջած հոգերէն: Չեն կրնար նոքա չգիտնալ այս ճշմարտութիւնն թէ Ամէն ոչխար իւր ոտքերէն կկախուի. բայց ոչխարներուն հովիւը եթէ իւր հովուութիւնը լաւ չընէր, ամէն մէկ ոչխարին համար ինքը արժանի է կախուելու:

Աշխարհաստորինջ (սարսան) խաղին տախտակին նմանցընեմք: Մարգիկ անոր վրայի ֆարերն են, որը Թագաւոր, որը վէզիր կամ Թագուհի, որը աշտարակ, որը ձիաւոր, որը հասարակ զինուոր: Աստուծոյ նախախնամութեան աներեւոյթ ձեռքը անհասանելի խորհրդով այս քարերուն շարժումնք կուտայ. մէկը առաջ կտանի, միւսը ետ կբերէ. մէկը կզօրացընէ, մէկալը կակարացընէ. մէկը կգնէ, միւսը կվերցընէ եւ այլն: Արդ եթէ այն քարերը մարդկանց պէս բանականութիւն եւ ա-

զատ կամք ունենային, բայց եւ ըսէին թէ ես թագաւորին տեղն որ ըլլայի, զօրքս այսպէս կշարժէի. ես ձիաւորին տեղն որ ըլլայի, ասկից այնտեղը կցատքէի. ես վէզիրին տեղն ըլլայի, թագաւորին այսպէս կպաշտպանէի... ոչ ասպաքէն ծաղրելի կլինէին եւ ամօթով կմնային այն կանխատես եւ հեռատես իմաստութեան առջեւը՝ որ բոլոր իւր արարածները սքանչելի նպատակաւ ստեղծեր է, շարեր է, ու անվրէպ կանոնով կկառավարէ: Իրաւ է որ մարդիկ իրենց խելքովն ու ազատութեամբը այս մեծ տարբերութիւնս ունին սատրինջի քարերէն՝ որ իրենց սեպհական վիճակը կրնան լաւցընել կամ գէշցընել, եւ իրենց յանձնուած պաշտօնը փառաւորել կամ անարգել. — եւ անոր համար է որ վարձատրութեան եւ կամ պատժոյ արժանի կլինին. — բայց այս եւս պէտք է հաստատ գիտնալ որ նախախնամութեան իրենց ամէն մէկուն այս կամ այն վիճակը տալը առանց պատճառի եւ խորհրդոյ չէ. ուստի եւ գլխաւորապէս այս կպահանջէ որ ամէն մարդ իւր վիճակին, իւր դրութեանը, իւր պաշտօնին գոհ լինի, եւ այն վիճակին պահանջած պարտքերը որչափ որ կրնայ՝ լաւ կատարէ. որով եւ բոլոր մարդկային ընկերութիւնը կձեւանայ ամբողջ բարոյական մարմին մը, որոյ իւրաքանչիւր անդամները իրենց պաշտօնը կատարելով՝ բոլոր մարմնոյն պահպանութեանն ու առողջութեանը կծառայեն: Ուստի եւ շատ գեղեցիկ կերպով կըսէ Սուրբ Գիւրքը թէ մէկ անգամը՝ զոր օրինակ ձեռքը՝ իրաւունք չունի ըսելու թէ որովհետեւ ես ոտք չեմ, ոտքին զիս տանելու տեղը չեմ երթար. միւսը թէ ես որովհետեւ աչք եմ՝ ականջ չեմ, ականջիս լսած ձայնէն խրատ չեմ առներ. մէկալը թէ ես որովհետեւ գլուխ եմ՝ սիրտ չեմ, սրտիս ուղածը կատարելու կամ չկատարելու ամենեւին պարտք չունիմ. մէկն ալ թէ ես ալ որովհետեւ սիրտ եմ՝ գլուխ

չեմ, գլխուս կառավարութեանը չեմ հնազանդիր: Ապա թէ ոչ, բոլոր մարմնոյն կառավարութիւնը կխանգարուի, տակն ու վրայ կլինի:

Այսպէս ուրեմն մարդկային ընկերութեան մարմնոյն այլ եւ այլ անդամները պիտի նային որ իրենց սեպհական պաշտօնները լաւ կատարեն. եւ ոչ թէ իրենցը մոռնալով՝ ուրիշներու գործին խառնուին եւ ըսեն. «Ես անոր տեղն ըլլայի, այնպէս չէի ըներ, այսպէս կընէի»: Վասն զի այս խօսքը ոչ միայն անիրաւ է, այլ եւ յանդգնական: Կարելի է որ յիրաւի դուն այնպէս չընէիր, այլ այսպէս կամ այնպէս. բայց կրնաս ցուցընել թէ քու ըրածդ անպատճառ լաւ կլինէր: Այն թողումք, այս ալ պէտք է մտածես՝ թէ ուրիշի տեղն որ ըլլայիր, դուցէ մէկ բան մը կամ երկու բան լաւ ընէիր, բայց անդին կրնայիր հազարումէկ բան խանգարել ու աւրել. վասն զի դուցէ դուն այն պաշտօնին կամ վիճակին համար եղած չես:

Ապա ուրեմն ուղիղ միտքը եւ խոհեմութիւնը կցուցընէ թէ նախ պէտք է ամէն մարդ գոհ լինի Աստուծոյ նախախնամութեան իրեն տուած վիճակէն. եւ երկրորդ՝ ջանայ որ այն վիճակին պահանջած պարտքերը որչափ որ կարելի է լաւ կերպով կատարէ: Թագաւորը ինչպէս որ իւր կառավարութեան ուշ կգնէ, պէտք է հպատակը իւր հնազանդութեանը ու հաւատարմութեանը նայի, եկեղեցականը իւր աստիճանին պահանջած սրբութեան հետեւի, աշխարհականը իւր վիճակին հետ կապուած պարտքերուն. հարուստը իւր հարստութիւնը արդարութեամբ եւ վեհանձնութեամբ գործածել ջանայ, աղքատը անխոնջ աշխատութեամբ եւ անտրտունջ համբերութեամբ փառք տայ Աստուծոյ: Վերջապէս ամէն մարդ զգուշանայ այս յանդուգն խօսքը ըսելէն թէ. «Ես անոր տեղն ըլլայի, այսպէս այնպէս կընէի»:

այլ տսոր միայն աշխատի որ ինքը իւր տեղը
կենալով այնպէս շարժի որ իրեն վիճակովը
երջանկանայ. գուցէ անով ուրիշներուն ալ

երջանկութեանը պատճառ դառնայ:

Այս մեր ըսածներուն հաստատութիւն է
ահա նաեւ Քռիլովին առաջիկայ առակը:

Ա. Ռ. Ա. Կ.

Ա. Ռ. ՈՒ Ա. Կ.

Հովուին մէկը առուակին քովը նըստած

Տըրտում տըխուր երգով կընէր ողբ ու լաց.

Խեղճը գառնուկ մ' ունէր փոքրիկ՝ շատ սիրուն,

Որ զոհ եղած էր նոր գետին ջրերուն:

Առուակը՝ հովուին ձայնէն գութ շարժեցաւ,

Բարկացաւ այն գետին գէմ, այսպէս ըսաւ.

« Ո՛վ անգութ գետ, ինչ անկուշտ ես.

Թող քու յատակդ ալ իմին պէս

Մաքուր յըստակ պայծառ ըլլար

Ի՞նչ կըլլար.

Թող ամէնքն ալ տեսնէին

Որ քու ցեխոտ յատակըդ

Ինչէր թաղուած կըզըտուին,

Ինչէր կորած են գողըդ.

Ես քու տեղըդ ըլլայի,

Հաւատ ամօթուս գետին կանցնէի:

Մեղք որ բազդը ինծի այդքան ջուր չէ տըւեր.

Թէ չէ՝ սրքան ես լաւութիւն չէի ըներ.

Ինծմէ հաւու մը փետուրին ալ մէկ վընաս չէր հասներ,

Եւ ջուրս այնպէս ըզգուշութեամբ, հանդարտութեամբ կըվազէր

Թէ խեղճ տընակին պատերուն քովէն

Եւ թէ ամէն մէկ ցած թուփին տակէն,

Որ ափունքն ինծի միշտ օրհնենք տային,

Ջորերն ու գաշտեր ինծմով ցընծային.

Իսկ ես անոնցմէ ոչ թէ ծառ ծաղիկ,

Այլ չըլտըլէի եւ ոչ տերեւիկ:

Մէկ խօսքով, բոլոր ճամբաս աղէկութիւն ընելով

Մէկու մը մէկ փորձանք մը եւ կամ վընաս չընելով,

Իմ ջրերըդ՝ մինչեւ ծովը հասնէին՝

Արծըթի պէս յըստակ մաքուր կըլլային»:

Առուակին ըսածն այս էր,

Միտքն ալ իրաւ այսպէս էր.